

Filosoffer: Feel good-politik polerer en mangelfuld indsats, men redder ikke planeten

Politikere, virksomheder og forskere arbejder ikke sammen om de alvorlige samfundsudfordringer, vi står over for. Kun frygten for forbrugere og vælgere kan presse dem til at samarbejde, mener filosoferne Vincent Hendricks og Claus Strue Frederiksen.

Truslen fra menneskeskabte klimaforandringer, stigende økonomisk ulighed, massiv spredning af misinformation og opblomstring af politisk populisme, frygt for social uro, massive flytningestrømme, rovdrift på naturressourcer.

Nogle vil mene, at vi lever i et kriseramfund. Klimakrise, økonomisk krise, demokratisk krise. Og at vi som samfund svigter vores ansvar for at gøre noget ved det.

I hvert fald filosoferne Vincent Hendricks og Claus Strue Frederiksen, der netop har udgivet bogen 'Kæmp for kloden'. I bogen udlægger de nogle hårde sandheder om samfundsudviklingen; og hvordan vi i fællesskab kan arbejde os ud af de kriser, vi befinder os i.

»Der er ikke nogen tvivl om, at selvom vi i ét væk taler om 'bæredygtighed' og 'ansvarlighed', så mangler der en bred anerkendelse af, at vores nuværende levevis er uholdbar«, udbryder Vincent Hendricks, da Politiken møder ham og Claus Strue Frederiksen på et solbeskinnet kontor på Københavns Universitet.

I bogen 'Kæmp for kloden' argumenterer de nådesløst for, at politikere, erhvervsliv og videnskaben må tage et langt større fælles ansvar og forene indsatsen, hvis man skal komme de globale udfordringer til livs.

»Vi har at gøre med en samspilsramt familie. Forbrugerne, borgerne forsøger at gøre deres, men de tunge drenge på Borgen, i bestyrelseslokalet og på universiteterne render i forskellige retninger. Hvis de her problemer skal løses, skal man koordinere indsatsen i langt højere grad«, siger Claus Strue Frederiksen.

I 'Kæmp for kloden' kritiserer de to forskere, der til daglig slår deres folder ved Center for Information og Boblestudier, skarpt det, Vincent Hendricks kalder »en halvhjertet indsats« fra virksomheder og politikere.

»I årtier har man talt om social ansvarlig opførsel fra erhvervslivet, og der er blevet udviklet csr-strategier (*corporate social responsibility*, red.) og initiativer i ét væk. Det er blevet en sovepude. Og politisk taler vi om, at vi er en af de førende nationer. Vi taler problemerne væk«, siger Vincent Hendricks.

Flugten fra ansvaret

Begge forskere henviser gentagne gange til de mere end 300 forskere, der i forsommeren skrev under på et åbent brev, et opråb til danske politikere, bragt her i Politiken. Danmark var ikke så grønt, som vi alle går rundt og tror, lød kritikken. Og klimaindsatsen foregår på de forkerte præmisser.

»Men det er ikke bare i forhold til klimaet, vi ofte går galt i byen. Det er også i forhold til den sociale sammenhængskraft, vores økonomiske system og kapitalismens uligheder, og de demokratiske institutioner er under et pres«, supplerer Claus Strue Frederiksen.

Som et modsvar til det, de to beskriver som »tomgangen« i problemløsningen, forsøger de i 'Kæmp for kloden' at introducere begrebet *unified social responsibility* – et ansvarlighedsbegreb, der skal gælde for alle tre aktører; politikere, erhvervsliv og videnskaben.

I nævner de tre aktører og sidestiller dem. Men har de samme mængde ansvar? Er der én, der kan siges at være 'den største skurk'?

»Den største skurk er faktisk modløshed og apati. Vi kan ikke redde hele verden, synes mange at mene. Og det gælder både det enkelte menneske, politikeren og virksomhedslederen. Derfor bliver de løsninger, man lægger for dagen, af symbolsk karakter. Det er *feel good*-initiativer, der skal polere en mangelfuld indsats«, siger Claus Strue Frederiksen.

»På Christiansborg tænker alle, at der er flere stemmer i at slå på indvandring eller dele flere penge ud til sygehuse, og derfor frasiger man sig at tage ansvar for nogle af de største udfordringer, vores samfund står over for«, supplerer Hendricks.

Apatien kan være svær at forstå og rejser nogle fundamentale spørgsmål om de incitament, der hersker i dag, og de incitament, der bør ligge til grund for vores beslutningsprocesser, mener de to bobleforskere.

»Det er i virkeligheden opsigtsvækkende. Jeg tror ikke, at der er nogen, der går ind i politik uden at ville kæmpe for at gøre verden til et bedre sted. Ligesom jeg heller ikke mener, at der er nogen, der starter en virksomhed bare for at tjene penge«, siger Claus Strue Frederiksen.

Kan man dog ikke sige, at fokus på bundlinje og snævre økonomiske interesser modarbejder indsatsen for f.eks. et bedre klima eller mindre social ulighed?

»Måske ender det der, men de fleste virksomheder bliver jo startet på en god idé. Man ser et problem og finder en løsning, der så kan sælges. Der er en løsningsorienteret nerve i de fleste erhvervsdrivende, og det er det, man skal bruge aktivt«, siger Claus Strue Frederiksen.

»Men jo, der findes selvfølgelig nogle kræfter, der kun har øje for profit. Sådan er en kapitalistisk verden nu engang også«.

Men er det ikke den primære fortælling?

»Det handler i virkeligheden om at få disse tunge aktører til at se, hvilket potentiale de hver især har, og få dem til at se, hvilke forpligtelser de har i forhold til hinanden. Det har man ikke øje for i dag. I hvert fald ikke nok«, indskyder Vincent Hendricks.

Som samtalen skrider frem, er det især virksomheders manglende ansvarstagen, der kredses om. Denne ansvarlighed ville komme naturligt, hvis dialogen og samarbejdet aktørerne imellem var stærkere og bedre koordineret, forklarer Vincent Hendricks.

Men virksomheder handler i en verden baseret på udbud og efterspørgsel. Falder ansvaret ikke også tilbage på os forbrugere?

»Jo, men der kan man så spørge, hvor meget myndighed forbrugeren har tilbage. Det er også under pres nu. Her har virksomheder også stigende ansvar, da det er dem, der kan tvinge forandring igennem med deres annoncekroner. En shitstorm har jo kun effekt, når annoncører begynder at true med at trække pengene ud«, siger Claus Strue.

I shitstormens øje

Han nævner eksemplet med en makaber trend, der bredte sig på Facebook for et par år siden, hvor en række kanaler livestreamede selvmord eller selvskade og tiltrak enorme seertal. Her valgte virksomheder, der ufrivilligt reklamerede på de sider, bl.a. Pepsi, at true med boykot, hvis ikke Facebook blokerede siderne.

»Det handler om ansvarsfølelse – det kan være over for forbrugeren eller samfundet. Og det bliver mere og mere interessant at se, hvordan man ikke længere kan være ligeglad med CO₂-udledningen eller ulighed på arbejdspladsen«.

»Man skal som virksomhed være profitabel, bevares, men hvis bundlinjen er det eneste mål, man forholder sig til, så er der kun få industrier, der er værd at være i, f.eks. porno og våben«.

»Den selvindsigt er på fremmarch. Man skal i samspil med politikere og forskere skabe en kollektiv bevidsthed, der ikke bare handler om csr som en fodnote på side 26 i årsrapporten«, siger Vincent Hendricks.

»Der er jo snart ingen tilbage, der vil skrive under på, at penge skulle være den eneste værdi i verden. Hvorfor afskaffede vi så slaveriet? Det var da en skidegod forretning ud fra en ren økonomisk betragtning. Men ud fra en moralsk og etisk betragtning var en afskaffelse det eneste rigtige«, siger Claus Strue.

Så slaveri og klimakrise er samme dilemma?

»Nej, det er sat helt på spidsen, men det er nogle af de samme underliggende betragtninger, vi forsøger at belyse i bogen. Vi står over for nogle af de mest alvorlige samfundsudfordringer, og det bliver ikke en gratis omgang at løse dem. Borgerne er efterhånden begyndt at tage alle disse moralske og etiske betragtninger med, når de stemmer eller køber ind. Men vi mangler, at de magtfulde aktører tør gå forrest og ikke bagstræberisk vejrer folkestemningen, inden de gør det«.

Fra fredsøkonomi til krigsøkonomi

Men er dette ikke to fremsynede forskeres våde drøm om, at nu skal alle til at være meget mere ansvarlige, eller er det rent faktisk nogle bevægelser, vi ser?

»Jeg synes, at vi ser *alt* for lidt af det. Men der er nogle tendenser. Der er ikke særlig mange partier, der vil sige, at klimaet ikke betyder noget. Det samme gælder virksomhederne. Så kan man spørge: Gør vi så nok? Nej vi gør alt, alt for lidt«, siger Claus Strue Frederiksen.

»Nogle af verdens førende klimaøkonomer siger, at det, man skal indstille sig på, er, at den omstilling, der skal foregå i økonomien, svarer til den omstilling, der var i i 1930'erne, fra

Claus Strue Frederiksen supplerer:

»Dette selvfølgelig en meget større og sværere krise at løse, fordi kuglerne ikke regner ned over os. I stedet kommer faren snigende, og det kommer hovedsageligt til at gå ud over de kommende generationer«